

[Handelsministeren.]

sparekasser har heller ikke ment at kunne eller burde gribe ind over for den aftale om validering af checks, der er truffet mellem visse banker, og da afgørelsen er truffet af direktøren som monopolmyndighed, er afgørelsen uden for min kompetence. En ændring måtte ske ved, at sagen indbragtes for monopolankenævnet og derefter eventuelt for de almindelige domstole.

Ømann: Jeg takker naturligvis ministeren for svaret, selv om det aldeles ikke var imødekommende.

Ja, man får renter af indskud på checkkonto herhjemme på 2 pct., men her må man dog tænke på, at vi også har rekordrente herhjemme, og netop det forhold, at man gør sig meget store anstrengelser for at få lønmodtagerne som checkkunder, viser jo, at der er penge at tjene på dem. Jeg tror, at man umiddelbart kan drage den konklusion, at uanset hvordan det er i andre lande, så er den ordning, man har her, ualmindelig gunstig for bankerne.

Det er vel aldrig helt uden for en ministers kompetence at foretage sig noget, det kunne f. eks. ske ved lovgivning. Og nu, da vi taler om bankernes prisdannelse, tillad mig så det tillægsspørgsmål: agter ministeren i forbindelse med den bebudede diskontonedsættelse at formindske det, der hedder rentemarginalen, altså afstanden — den for store afstand efter min opfattelse — mellem indlånsrente og udlånsrente?

Handelsministeren (Knud Thomsen): Til tillægsspørgsmålet vil jeg gerne svare, at i den udstrækning, der finder aftaler sted — og det gør der inden for dette område — er også spørgsmålet om rentemarginalen underkastet monoptilsynet, altså i dette tilfælde banktilsynet, med rekurs til monopolankenævnet. Monoptilsynet skal i sin iagttagelse af disse aftaler også tage pengepolitiske hensyn, og der finder som regel samtaler sted mellem monoptilsynet og Nationalbanken. Om marginalen vil blive formindsket, kan jeg derfor ikke svare på, før jeg har set en diskontonedsættelse finde sted, og det er da i alt fald ikke sket endnu.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om erhvervs-mæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 97) findes i tidenden sp. 3092, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1297).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Erling Dineson: Som det fremgår af betænkningen, har vi i udvalget især drøftet mulighederne og behovet for omskoling, og vi har i øvrigt også om dette vigtige spørgsmål modtaget en henvendelse fra husmands- og landboforeningerne, som har givet anledning til megen drøftelse og også til et samråd med arbejdsministeren. Forholdet er det, at landboorganisationerne i deres henvendelse har peget på, at der såvel i den gældende lov som i lovforslaget samt i øvrigt i de administrativt udfærdigede bestemmelser er fastsat begrænsninger, som man mener er mindre hensigtsmæssige, og som medfører, at omskoling ikke har større betydning for det meget store antal selvstændige landmænd, som på grund af strukturændringerne må forlade deres erhverv. Man har også peget på, at det er fastsat som en betingelse, at der foreligger omskoling til konkrete arbejdstilbud, ligesom man har anført, at indholdet af tilfældige arbejdstilbud ikke bør være afgørende for omskolingsens art. Endelig har man peget på, at omskolingsens begrænsning til kun at omfatte kurser inden for arbejdsministeriets område er u hensigtsmæssig, idet der bør kunne ydes støtte til alle former for kurser og uddannelser i hele uddannelsessystemet.

Dette har vi altså drøftet meget indgående, og jeg synes nok, at landboorganisationerne meget langt har ret i de synspunkter, som de her har fremført over for udvalget, og jeg vil da gerne i denne sammenhæng

[Erling Dinesen.]

pege på, at allerede da vi sidste år behandlede omskolingsloven, gjorde jeg opmærksom på, at der var behov for en videre ramme for omskolingen end den, der dengang blev indført i loven, og som for så vidt bliver stadfæstet gennem lovforslaget her. Vi kunne ikke blive enige om det sidste gang, og vi har altså heller ikke kunnet opnå enighed om ændringer på dette felt i udvalget. Det, jeg så personlig håber på, er, at det udvalgsarbejde, som arbejdsministeren nu sætter i gang, må resultere i, at vi får nye og bedre muligheder både for uddannelse i al almindelighed og for omskoling, og jeg håber, at dette udvalgsarbejde vil blive fremskyndet mest muligt. Arbejdsministeren har tilkendegivet, at det måske vil tage 2-3 år. Jeg håber ikke, det bliver tilfældet, og jeg mener også, det skulle være muligt at gennemføre dette udvalgsarbejde på væsentlig kortere tid.

Jeg vil gerne understrege, at omskolingsproblemerne jo er af ganske særlig betydning for titusinder af kvinder ud over landet, det gælder ikke mindst mange gifte kvinder, som gerne vil ud på arbejdsmarkedet. Nogle af dem har været det før, andre har aldrig været det, og der bør gives de bedst mulige omskolingsmuligheder, herunder også økonomisk støtte for at klare denne opgave. Der ligger en vældig arbejdskraftreserve her, som vi formentlig får brug for i de kommende år.

En anden ting i denne sammenhæng, som jeg vil understrege, er, at det må være naturligt med en rimelig og forsvarlig kvinde-repræsentation i dette udvalg.

Vi har videre drøftet Sandmoseskolen oppe i Nordjylland, og vi er tilfredse med løfter om, at skolen igen vil stå til rådighed for mere lokale formål, f. eks. kloakeringskursus og svejsekursus. Derimod beklager i alt fald jeg, at arbejdsministeren ikke vil være med til at forbedre støtten til specialarbejderuddannelsen i al almindelighed, herunder også omskoling og efteruddannelse.

Jeg nævnte ved første behandling, at finansieringen burde være en samfundsopgave, og det mener jeg fortsat. Som bekendt har de faglige organisationer ønsket en forhøjelse af statens driftstilskud til skolerne fra 85 pct. til 90 pct., og det synes jeg er

meget beskedent. Jeg ville finde det både naturligt og rimeligt, om staten betalte det hele ganske på samme måde, som man gør det på mange andre uddannelsesområder. Jeg kan stadig ikke se, der er noget rimeligt i, at f. eks. et enkelt forbund, som i overvejende grad repræsenterer ikke-faglærte arbejdere, hvert år skal betale millionbeløb til støtte for disse skoler og til støtte for denne uddannelse. Den uddannelse, som foregår på specialarbejderskolerne, er af meget stor samfundsmæssig betydning, og herudover er den også i særlig grad til gavn for arbejdsgiverne. Disse synspunkter har vi altså ikke kunnet trænge igennem med på nuværende tidspunkt. Vi håber, at det lykkes på et lidt senere tidspunkt.

Da lovforslaget imidlertid indeholder visse forbedringer, vil vi stemme for det, og det samme gælder det ændringsforslag, som er stillet af arbejdsministeren.

Simonsen: Jeg skal ikke knytte mange kommentarer til lovforslaget her ved anden behandling, det indstilles jo til vedtagelse af et enigt udvalg, men jeg vil dog gerne komme med nogle enkelte kommentarer til spørgsmålet om det udvalg til undersøgelse af en videregående omskolingsordning, som hr. Erling Dinesen har nævnt, og som er omtalt i den afgivne betænkning.

Det er jo rigtigt, som hr. Erling Dinesen også nævnte, at den henvendelse, som vi i udvalget fik fra landboforeningerne og husmandsforeningerne, har gjort et ret stærkt indtryk på os og vel også nok har givet os en stærkere fornemmelse, end vi før har haft, af, at de omskolings- og efteruddannelsetilbud, som vi i dag er i stand til at præstere, i virkeligheden er af for kort varighed og derfor ikke har mulighed for virkelig at løse problemerne for en række mennesker, som, når de er kommet op i årene, bliver udsat for forlis på deres arbejdsplads, det være sig selvstændige erhvervsdrivende, landmænd eller strukturramte lønmodtagere, ligesom det også i stor udstrækning kan være kvinder, som ikke er forlist i deres arbejde, men som på et senere tidspunkt har ønsket at vende tilbage til en stilling i erhvervslivet. Her er der, som det også er påpeget fra landboforeningernes og husmandsforeningernes side, behov for længerevarende omskolingstilbud, som virkelig kan

[Simansen.]

give mulighed for et job, der ikke alene kan give en fornuftig personlig indtjening, men også mulighed for en menneskelig udfoldelse. Derfor synes jeg, det er et særdeles godt initiativ, arbejdsministeren tog, da han traf foranstaltninger til at nedsætte dette udvalg.

Det, der er spørgsmålet — og det var hr. Erling Dinesen også inde på — er, hvornår vi kan se et resultat fra dette udvalg. Det er nævnt i betænkningen, at ministeren forventer, at det tager 2-3 år, og det er vel også en naturlig tidsperiode, når man ser, hvordan den slags udvalgsbehandlinger normalt foregår. Jeg synes dog, der er grund til at komme med et klagesuk i denne forbindelse: var det ikke muligt for en gangs skyld at prøve at fremme et sådant stykke arbejde? Hvis man i det private erhvervsliv stod over for en akut situation — og sådan vil jeg i virkeligheden betegne situationen for mange af disse midaldrende og ældre, der bliver ramt af de ting, vi taler om her — ville man være nødsaget til at tage et hurtigt initiativ og søge at fremskynde arbejdet. Vi ved udmærket godt, at hvis det varer 2-3 år, inden vi får en betænkning, og der derefter går en tid, inden man fremsætter lovforslag, der skal til behandling, vedtages og sættes i kraft, er vi i alt fald fremme ved 1975, inden vi er nået til et reelt resultat. Jeg tror, der er grund til at sige, at der her virkelig er tale om et stærkt behov for mange mennesker, og jeg skal derfor afslutte mine bemærkninger med at henstille til ministeren, at dette udvalg kommer til at arbejde hurtigere end normalt. I øvrigt skal jeg anbefale lovforslaget.

Robert Christensen: Jeg vil gerne på venstres vegne anbefale det af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Jeg havde ved første behandling nogle lidt kritiske bemærkninger, jeg tror nok, jeg udtrykte mig i retning af, at loven måske burde have heddet omskolingsloven og lov for uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. Jeg synes, den henvendelse, vi fik fra land-

bo- og husmandsforeningerne, fulgte min tankegang op, at der er mange mennesker, der har alt for svært ved at få en omskoling. Vi har næsten til tider haft det sådan, at vi har sagt til folk: skaf jer et job, og når I har gjort det, så skal vi bagefter give jer den uddannelse, der er nødvendig, for at I kan bestride det. Ved nærmere gennemtænkning af problemet blev jeg klar over, at det slet ikke er så nemt at løse, for så snart vi begynder en omskoling, som strækker sig ud over nogle uger, eventuelt nogle måneder eller, som det hedder i en henvendelse til os, helt op til 1 års kursus, så begynder vi i høj grad at savne en grænsedragning imellem omskoling og egentlig uddannelse. Jeg tror nok, at vi netop på dette område skal have nogenlunde fast grund under fødderne, inden vi går i gang, for i henhold til denne lov giver vi jo en understøttelse til dem, der søger omskoling, af en helt anden art, end den, vi giver til den del af vore medborgere, der søger en egentlig uddannelse. Derfor er jeg glad for, at ministeren vil nedsætte dette udvalg til at kulegrave de problemer. Vi er i venstre også klar over, at det bliver et stort arbejde, for der er virkelig noget at kulegrave. Jeg vil gerne henstille, at dette udvalg arbejder så hurtigt, som det er muligt, og, hvis det er muligt, bliver færdigt på mindre end et par års tid.

Der er ingen tvivl om, at omskolingsproblemerne vedrører en hel masse kvinder, som også hr. Erling Dinesen nævnte det, både gifte kvinder, der tidligere har været i erhverv, og kvinder, der aldrig har været i erhverv. Det er venstres opfattelse, at en meget stor del af disse kvinder, som er interesseret i en omskoling for at få et erhverv, egentlig ikke repræsenteres rigtig af nogen organisationer, hverken af fagorganisationer eller af kvindeorganisationer, og derfor ser vi meget gerne, at de titusinder af kvinder ud over landet, som er vores væsentligste arbejdskraftreserve, får deres interesse i omskoling plejet tilfredsstillende i udvalget.

Jeg vil gerne anbefale lovforslaget med de forbedringer, der er i det.

Erik Hansen (Ålborg amt): Jeg vil gerne om det foreliggende forslag sige, at det drejer sig jo om en lov med et tæt uddannelsesmæssigt sigte, og når andre ordførere har nævnt, at man i og for sig burde kalde den noget andet end det, den hedder, vil jeg gerne sige, at det er nok et spørgsmål, om ikke man bør samle alle disse love, som har med uddannelse at gøre, og give dem en fælles benævnelse, netop uddannelseslovgivning.

Den henvendelse, vi i udvalget fik fra De samvirkende danske Husmandsforeninger og fra De samvirkende danske Landboforeninger, pegede jo på en række centrale problemer, som naturligvis blev fremført af deputationen først og fremmest med sigte på de problemer, som man havde omkring afvandringen fra landbruget. Men ganske de samme problemer har mange mennesker inden for en lang række andre erhverv, når de går fra deres oprindelige erhverv. De har også behov for en længere samlet uddannelse. Jeg tror, at den arbejdsgruppe, som skal nedsættes, vil få et righoldigt materiale at arbejde med, og at det resultat, den kommer til, vil få overordentlig stor og langsigtet betydning.

I lovforslaget anerkender man for første gang, at de deltidsbeskæftigede skal have en uddannelsesstøtte, en uddannelsesmulighed. Vi skal jo ikke særlig mange år tilbage, før man ikke anerkendte de deltidsbeskæftigede. Nu har man altså her slået fast, at de deltidsbeskæftigede skal have en plads i lovgivningen. Det er jo en kendt sag, at det er af overordentlig stor betydning, at den enkelte, der skal ud i erhvervslivet, har mulighed for et frit erhvervsvalg. Men det er så sandelig også af afgørende betydning, at den, der skal ud i erhvervslivet, får det antal arbejdstimer, som den pågældende magter. Alt for lang tid har vi her i landet lagt os fast på, at det at være ude i erhvervslivet betød en 8 timers arbejdsdag, det betød en 40-42 op til 45 timer pr. uge. Alt for sjældent har vi forstået det enkelte menneskes behov for at kunne arbejde på nedsat tid, altså som deltidsbeskæftiget. Andre ordførere har her i dag været inde på, at man bl. a. i de hjemmearbejdende kvinder havde en arbejdskraftreserve, som man kunne trække ud. Jeg er personlig meget imod den almindelige moderne terminologi, der siger,

at nu skal vi have den arbejdskraftreserve frem, som findes blandt de hjemmearbejdende kvinder. Jeg vil gerne advare imod den almindelige tendens til, at man driver jagt på den hjemmearbejdende kvinde.

Det er givet, at skal der være et frit erhvervsvalg, så skal der være et sortiment af muligheder for uddannelse, men jeg tror også, at skal vi skabe lykkelige mennesker, og det må dog være den oprindelige bagtanke med det, skal vi også tage det menneskelige hensyn, der ligger i at tilrettelægge arbejdstiden, altså antallet af timer ude i erhvervslivet, i forhold til det, den enkelte magter.

Må jeg sige om spørgsmålet om specialarbejderskolerne, at jeg vil også gerne tælles blandt dem, som er glad for, at vi fik et tilsagn om, at den nordjyske Sandmoseskole får lov til at virke fremover og får nogle lokale opgaver at løse. Men jeg vil også gerne sige om disse specialarbejderskoler, hvis nytte alle må erkende, at efterhånden som hele uddannelsessystemet rækker videre, er det et spørgsmål, om der alene skal være tale om 3 ugers uddannelser, om der ikke også skal være uddannelser af længere varighed. Det er for mig et spørgsmål, om ikke man burde tilstræbe et betydelig snævrere samarbejde mellem specialarbejderskolerne og de tekniske skoler og for så vidt også handelsskolerne. Det er for mig et spørgsmål, om ikke man netop ved et snævrere samarbejde på disse områder kunne få en betydelig bedre udnyttelse af lokalerne, af lærerkræfterne og af andet personale. Det bliver endelig også et spørgsmål om de bevillinger, som er til rådighed til investeringer. Jeg vil gerne bede den højtærede arbejdsminister om at se energisk på disse problemer, om ikke der er noget at hente her.

Må jeg med disse bemærkninger på det radikale venstres vegne anbefale lovforslaget.

Villy Christensen: Da jeg er den sidste ordfører i talerrækken vedrørende dette lovforslag, og da de andre ordførere er kommet med det, jeg ville have sagt, vil jeg på mit partis vegne anbefale lovforslaget, da der findes forbedringer deri. Der er visse ændringer, vi gerne ville have haft, men som vi er klar over at vi ikke kan få.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Jeg vil gerne takke for det udvalgsarbejde, der er udført, og for den tilslutning til lovforslaget, der stadig er.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) spurgte mig her til sidst om, hvordan det gik med samarbejdet mellem specialarbejderskolerne og andre erhvervsmæssige skoler. Det er nok rigtigt, at der er behov for et nærmere samarbejde end det, vi i øjeblikket har. Det er et spørgsmål, man er opmærksom på i undervisningsministeriets udvalg, der beskæftiger sig med de erhvervsmæssige grunduddannelser, og arbejdsministeriet er repræsenteret i dette udvalg ved dem, der har med administrationen af vores kursusvirksomhed at gøre. Lokalt er der på Fyn taget initiativ til et samarbejde mellem de forskellige erhvervsbetonede uddannelsesinstitutioner, og dette samarbejde virker på en fortræffelig måde.

Det er også mit indtryk, at den specielle omskolingslov, der nu opsuges i den lov, vi her arbejder med, har givet anledning til placering af omskolingsvirksomhed snart ved tekniske skoler, snart ved specialarbejderskoler. Man har også dér været opmærksom på det samspil mellem de forskellige skoleformer, som der kan være praktisk brug for.

I øvrigt har diskussionen her ved anden behandling mest samlet sig om et lidt videregående perspektiv i forbindelse med efteruddannelserne end det, der alene rummes inden for de korte arbejdsmarkedskursus under arbejdsministeriets ressort. Det er en tanke, som er rigtig, og som ikke mindst på baggrund af perspektivredegørelsen må dyrkes, hvordan man kan få mobiliseret hele vort uddannelsessystem i efteruddannelsens tjeneste. En forudsætning for dette er at få løst det problem, som det særlige udvalg, der er ved at blive nedsat i øjeblikket, skal beskæftige sig med, nemlig hvordan de, der går til efteruddannelse, skal klare dagen og vejen indtægtsmæssigt i mellemtiden. Det problem bliver taget op af det nævnte udvalg. Jeg er enig i, at der er meget betydelige perspektiver i det. Jeg er også enig i, at det er et udvalgsarbejde, der skal gå så hurtigt, som det lader sig gøre. Men jeg er i særdeleshed enig med hr. Robert Christensen i, at det er ganske kompliceret at få udredt, hvordan denne opgave

skal isoleres fra så mange andre, der løses på anden måde.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1, ændringsforslaget og § 2, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om saltvandfiskeri.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 106) findes i tidenden sp. 3169, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1325).

Der var stillet 6 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Risgaard Knudsen: Allerede ved første behandling af det foreliggende lovforslag gav jeg på mit partis vegne udtryk for, at vi på det foreliggende grundlag fandt, at der i høj grad kunne være grund til nærmere at overveje, om ikke udgifterne til den øgede udsætning af sættefisk og yngel af laksefisk i hvert fald her i starten alene burde afholdes af staten, og det skal siges, at udvalgsarbejdet i høj grad har bestyrket denne opfattelse.

Ifølge lovforslagets oprindelige formulering var der tænkt på en ordning, der omfattede alle laksefangster ved fiskeri i salt-